

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 27. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 48/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 13. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētā norma paredz noteikumus, kas ņemami vērā valsts vecuma pensijas aprēķināšanai pārejas periodā, kad pensija tiek aprēķināta saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām” 12. panta pirmās daļas noteikumiem, kā arī šādas pensijas aprēķināšanas formulu.

Saskaņā ar apstrīdēto normu apdrošināšanas periods līdz 1995. gadam (ieskaitot) tiek kreditēts ar sākuma kapitālu (K_s), ko var palielināt ar turpmākām iemaksām saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām” 12. panta pirmās daļas noteikumiem:

$$K_s = V_i \times A_s \times 0.2$$

A_s – apdrošināšanas stāžs par periodu līdz 1995. gadam (ieskaitot),

V_i – gada vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas ar 1997. gadu, ņemot vērā pensijas kapitāla gada pieaugumu, ir piemērojama 1996. gada iemaksu algu līmenim.

Apstrīdētā norma arī noteic, ka vidējā apdrošināšanas iemaksu alga nosakāma atkarībā no pensijā aiziešanas laika. Aizejot pensijā 2000. gadā un turpmākajos gados – Vi ir apdrošinātās personas 48 mēnešu vidējā apdrošināšanas iemaksu alga laika periodā no 1996. gada līdz 2000. gadam. Ja šajā periodā apdrošināšanas iemaksas ir veiktas mazāk par 48 mēnešiem, vidējā apdrošināšanas iemaksu alga nosakāma, dalot apdrošināšanas iemaksu algu summu ar 48.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 109. pantam (ieteikums Nr. 18/2025). Satversmes tiesas 2. kolēģija 2025. gada 21. februārī nolēma atteikties ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma, jo tas neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrā teikuma prasībām. Proti, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmums, ar kuru piešķirta un aprēķināta Pieteikuma iesniedzējai izmaksājamā valsts vecuma pensija, tika pieņemts 2021. gada 14. jūlijā. Savukārt pieteikums Nr. 18/2025 Satversmes tiesā tika iesniegts 2025. gada 25. janvārī. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nebija ievērojusi Satversmes tiesas likumā noteikto sešu mēnešu termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Izskatāmajā pieteikumā ir sniegts pieteikumam Nr. 18/2025 identisks faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 109. pantam.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

5. Pieteikumam ir pievienots arī lūgums, kurā tiek lūgts atjaunot procesuālo termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā (turpmāk – lūgums), kā arī izraksts-epikrīze no Pieteikuma iesniedzējas medicīniskās kartes.

Lūgumā norādīts, ka Satversmes tiesas likumā noteiktais termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ticis nokavēts objektīvu apstākļu, proti, slimības, dēļ. Konkrētā slimība un tās ārstēšana esot ietekmējusi Pieteikuma iesniedzējas spējas aktīvi aizstāvēt savas tiesības, tāpēc viņa pieteikumu neesot varējusi iesniegt savlaicīgi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka termiņš ir konstitucionālās sūdzības saturu veidojošs noteikums, kura neievērošana liedz pieeju tiesai. Izbeidzoties Satversmes tiesas likumā noteiktajam termiņam, zūd arī personas tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību. Nosakot šo termiņu, likumdevējs ir prezumējis, ka gadījumā, ja apstrīdētā norma personai rada būtisku pamattiesību aizskārumu, tā nekavējoties vēršīsies Satversmes tiesā. Jo ilgāk persona pacieš savu tiesību aizskārumu, jo mazāk tā ir ieinteresēta savu pamattiesību aizsargāšanā. Satversmes tiesas likumā noteiktais termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir uzskatāms par samērīgu un pietiekami garu, lai persona varētu sagatavot un iesniegt konstitucionālo sūdzību (*piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 16. punktu*).

Līdz ar to termiņš, kādā persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā, ir noteikts Satversmes tiesas likumā un izskatāmā pieteikuma apstākļos Satversmes tiesas kolēģija nesaskata pamatu atkāpties no Satversmes tiesas likuma regulējuma.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 48/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa